

Proces opracowania i wdrożenia do produkcji karabinu wz. 1891 w latach 1882-1914

Artur Golak

Artur.golak@gmail.com

tel. 723 614 608

ORCID: 0000-0003-3854-150X

Szkoła Doktorska Nauk Humanistycznych
Uniwersytet w Białymstoku

Zakład	Rodzaj karabinu	Lata produkcji					W sumie
		1892	1893	1894	1895	1896	
Tula	Piechoty	1439	79308	204000	256000	272000	812747
Siestrorieck	Piechoty	-	16517	50915	71000	64500	202932
Iżewsk	Piechoty	-	33513	26209	14210	27038	100970
	Dragoński	-	12470	41049	57779	79412	190710
	Kozacki	-	-	30000	60906	73550	164456
Chatelleraut	Piechoty	22000	128000	330000	24000	-	503539

Produkcja karabinu wz. 1891 w I fazie przebrojenia armii Imperium Rosyjskiego w latach 1892-1896

Zakład	Rodzaj karabinu	Lata produkcji							W sumie
		1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	
Tula	Piechoty	240058	230058	185000	150000	150000	49420	25000	844536
Iżewsk	Piechoty	88001	92000	100000	88600	70000	9000	-	447601
	Dragoński	75004	37973	-	3410	-	16000	10000	104387
	Kozacki	2	100	-	8020	-	-	-	8122
Siestrorieck	Piechoty	50395	45395	45000	30000	30000	19086	10000	229876

Produkcja karabinu wz. 1891 w II fazie przebrojenia armii Imperium Rosyjskiego w latach 1897-1903

The process of developing and producing M1891 rifle in 1882-1914

Słowa kluczowe:

Karabin Mosina, Mosin-Nagant, „triochliniejka”, Siergiej I. Mosin

Key words:

Mosin rifle, Mosin-Nagant, three line rifle, Sergey I. Mosin, M91

Pytania badawcze

- W jaki sposób przebiegał proces opracowania, prób wojskowych oraz wdrożenie do produkcji karabinu wz. 1891?
- Jaki wpływ na ostateczny kształt konstrukcji miała Komisja ds. Przyjęcia Karabinu Powtarzalnego pod przewodnictwem gen.-majora Mikołaja I. Czagina?
- Jaki był wkład intelektualny Siergieja I. Mosina i Leona Naganta na ostateczny kształt nowoprzyjętego karabinu?
- Jak przebiegały próby porównawcze obu testowanych karabinów?
- Jak w ujęciu ilościowym przebiegała produkcja karabinu wz. 1891 w wytwórniach krajowych i zagranicznych na tle produkcji karabinu wz. 1870?

Wybrana literatura

Źródła drukowane i rękopiśmienne

•Всеподданнейший отчет о действиях Военного Министерства за (1889-1910) год. Отчетъ Главнаго Артиллерійскаго Управленш за (1889-1910) годъ, 1891-1912, Sankt Petersburg .

Opracowania

- Бескровный Л. Г., Русская армия и флот в XIX веке, Moskwa 1973
- Чумак Р. Н., 3-лн винтовка Мосина: история создания и принятия на вооружение Русской армии, Sankt Petersburg 2017.
- Erenfeicht L., Triochliniejka: rosyjski udany commissionsgewehr, „Strzał”, 2013 nr 3-4.
- Фёдоров В. Г., Вооружение русской армии за XIX столетие, Sankt Petersburg 1911.
- Harriman B., The Mosin-Nagant rifle, Oxford 2016.
- Lapin, T.W., The Mosin-nagant rifle, 2007.

Metoda badawcza

- Metoda historyczno-opisowa oraz analityczna wynikająca z posiadanych źródeł archiwalnych o charakterze statystyczno-sprawozdawczym oraz istniejącej literatury przedmiotu w językach: rosyjskim i angielskim, w tym uwzględniających najnowsze badania.

Wnioski

- Prace nad założeniami taktyczno-technicznymi (ZTT) nowego karabinu powtarzalnego dla armii Imperium Rosyjskiego prowadzone były przez utworzoną przez Główny Zarząd Artylerii (GAU) Komisję ds. Przyjęcia Karabinu Powtarzalnego. Na jej czele zasiadał gen.-mjr Mikołaj I. Czagin.
- Opracowanie ZTT poprzedziła analiza ponad 100 różnych wzorów powtarzalnych karabinów, będących sumą osiągnięć konstruktorów broni strzeleckiej lat 80 XIX w.
- Do etapu prób poligonowych zakwalifikowano konstrukcje przedstawione przez kpt. S. I. Mosina oraz L. Naganta.
- Próby poligonowe prowadzone były dwuetapowo, co w literaturze przedmiotu jest powodem licznych przekłamań.
- Niezadowolenie spowodowane niesatysfakcjonującym przebiegiem prób poligonowych skłoniło komisję do stworzenia własnej konstrukcji, której punktem wyjścia był karabin opracowanych przez kpt. Mosina. Zaczepnięto również część rozwiązań z karabinu L. Naganta.
- Prace nad ostateczną postacią pierwszego rosyjskiego karabinu powtarzalnego miały charakter kolegialny.